

van PONNDORF een, in beginsel, ideale methode bezitten. Iedereen toch, die in vitro proeven doet ter bereiding van antistof, voelt, terwijl hij de chemische en physische gesteldheid van het medium, waarmee hij werkt, zooveel mogelijk gelijk maakt aan die van het te behandelen lichaam, deze wensch in zich opkomen: kon ik mijn antigeen maar brengen in een deel van het lichaam zelf, dat zoodanig geïsoleerd was, dat de antistoffen in den bloedsomloop kwamen, doch het antigeen niet. Het lijkt mij waarschijnlijk, maar toch lang niet bewezen, dat *bij juist uitgevoerde techniek* van de methode van PONNDORF, tuberculine als zoodarig in den bloedsomloop kan geraken. Indien wij bij de scarificaties een fijn bloedvaatje raken, kan men nog niet zoo maar zeggen, dat door de wond tuberculine in den bloedsomloop treedt, want het door datzelfde vaatje uittredende bloed zal dat bemoeilijken. Dit is dan bij juiste techniek de grofste fout. Dat bij slechte techniek de toestand heel anders wordt, spreekt van zelf. Het ligt voor de hand om aan te nemen, dat slechte techniek van vele mislukkingen de oorzaak is. Ik heb getracht de techniek zoodanig te veranderen, dat deze resorptie in het geheel niet kan plaats hebben. Ik ben hierin niet geslaagd. Het lijkt mij zeer nuttig hierover te denken!

PONNDORF moet dus nog bewijzen, dat in de geënte huid een massale vorming van antistoffen plaats vindt. Laten wij hopen, dat hem dit moge gelukken op zoodanige wijze, dat het voor iedereen een bewijs is. Ik vind het niet noodig daarop te wachten. Er zijn patiënten, van wie men kan verwachten, dat een enting hun geen goed zal doen. Laat die met rust. Probeer het, voorzichtig beginnende, bij de anderen. Ik paste het laatste jaar de methode een dertigtal keeren toe en zag geen slechte gevolgen. In sommige gevallen werkte de methode niets uit, bijv. bij psoriasis. Goede gevolgen zag ik bij tuberculosis pulmonum en bij praetuberculeusen.

Amsterdam, 1 Mei 1924.

W. J. KAT.

II.

Naar aanleiding van de mededeelingen van DEKKER schijnt hier te lande nu ook de strijd om de methode van PONNDORF te zullen ontbranden. Wie het boek van PONNDORF en andere PONNDORF-literatuur gelezen heeft, moet onwillekeurig ervan onder den indruk komen. Indien de mededeelingen ook maar gedeeltelijk juist waren, was het al een geweldige stap vooruit. Een ernstig onderzoek is hier toch zeker geboden. Theoretische overwegingen hebben m.i. betrekkelijk weinig waarde. Men moet controleeren, wat bereikt is. Het is zeer te waardeeren, dat men geen Nederlandsche patiënten, zóó maar er aan wagen wil. Is het niet gewenscht een *Nederlandsche commissie ter onderzoek van de resultaten der methode-PONNDORF* te benoemen? Deze commissie kan beginnen met een studiereis naar PONNDORF's inrichting. Krijgen zij daar een gunstigen indruk, dan kan de methode hier te lande geprobeerd worden. Daar hier geweldige belangen op het spel kunnen staan, moet men niet door een te groote voorzichtigheid nalaten deze zaak grondig te onderzoeken.

Amsterdam, 30 April 1924.

EDGAR E. SANDERS.
